

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

De mensura seruanda in gratificando, & commune[n]do.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

indulgentius fortasse agendum esset, ut in nuptijs, atq; in publicis ludis, afferre in mensam, atq; ad choreas superalium, et publicam letitiam uelle aut sermone minus suauis, aut fronte obducta contristare, hilaritatemq; inficere iurgijs, atq; contentionibus. Quid (inquit ille) in theatrum Cato seuerus uenisti? Intellegebat enim alium hilaritum dinis locum esse debere, alium seueritatis.

Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit.

Diuerfa omnino hæc est persona, monet enim omnia rerum innaniū, picturæq; inspectione, rei maxime seriæ quæ instaret, preuertendū eē. Quæ locum animaduertēs Cicero, Turpe esse dixit, ualdeq; uitiosum in re seriæ conuiuio dignū, aut dedicatum aliquem inferre sermonē.

Ad consequendam mediocritatem opus esse delectu.

Qui igitur mediocritati huic daturus est operam, ne aut in gratiam loquens recedat a medio, profundatq; se se in assentatione, atq; obsequium, aut dū seriā sequitur, delabatur in aduersum, acerbisq; ad contentiones, modo refragatoris personā, modo rixatoris induens, huic delectus cū primis habendus est, et rerum, et temporū, et locorum, et personarum, quo uirtutem maxime laudabilem ac publice, priuatimq; et apud ciues, peregrinosq; æque spectatam consequatur. Ex hoc itaq; Aristoteles mediocritatem eā amicitia per quam simile esse putat, quando qui eiusmodi uirtute est præditus, ei ciues amplectitur, et exteros, et æquales, atq; inferiores, et quibus cum uiuendi consuetudinem frequentat, et quibus nulla prorsus necessitudo est coniunctus, quin eodē quoq; erga eos afficietur studio, q in honoribus constituti sunt, ac magistratibus, primumq; in populis locum abtinent.

De mensura seruanda in gratificando, et commonedo.

Hoc autem tale est, ut cū opus fuerit, gratum se se illis exhibeat in sermonibus, conuersationibusq; i eisdemq; appellandis, atq; inuisendis, i salutationibus, deductionibus, reductionibusq; atq; assurrectionibus, deniq; ut omni e parte gratus esse illis studeat, et (quantum par est) in illorū gratiam ac commendationem loqui, ac modo res eorū laudare, proq; loco, ac tempore commendare dicta, probare, consilia, sententias, actiones, studia, opera, uitæ genus efferre, eaq; cuncta cum delectu, ac ratione. Contra hæc, ubi labi aliquē uiderit, peccare decipi, parū prudēter rebus suis consulere, aut nimū sibi ipsi tribuere, discernerē ab honesto, delabētēq; ad ostentationē, ac uana consilia, captantēq; popularis auras, et (ut Seuerus Alexander usurpabat) uēdētē fumos et loco suo, et tēpore, et uerbis maxime accommodatis comonescā.

aiet illū, etiam auctore Christo Optimo Maximo, studebitq; ab iceptis,
 aut inutilibus, aut parum honestis retrahere, ijs uerbis, exēplis, cōsilijs,
 ut monitoris recti, uiri boni, ciuis beneuolētis, reprehēsoris quādoq; le-
 nis, blāditoris nonnunq; comis, cōsiliarij ubiq; prudentis, et integri, in-
 stitutoris interdū et probi, et sapiētis personā suscipiat. Forsitan et lo-
 cus, et tempus, et res ipsa aliquando tulerit, ut increpatoris etiā acerbi,
 aut inclamatoris a gressis, non ut molestiam afferat, uerum ut ubi re-
 tinere suauioribus illum uerbis neq; aut dictis, exēplisq; aut proba-
 bilibus, suātorisq; rationibus, deterreat inclamando austerius, propo-
 nendo etiam turpitudinem, infamiā, periculāq; tum rerū, honorisq;
 tū uitae quoq; ipsius. Vide amus quibus dictis Annibalē etiā efferatis
 moribus ducem Maharbal uerberet, Nimirū o' Anniba. non omnia
 tibi dī dederē, uincere scis, uictoria uti nescis. For san aut hēc ipsa in-
 crepacio, acerbitasq; hunc ipsum de quo disputamus minime decuerit,
 nihilominus eiusmodi esse debet, ut dū prodesse possit, dum iurare dī-
 ctis suis, atq; cōmonitionibus, sibi proponat, potius recte admonendo,
 prudenterq; consulendo in molestiā esse aliquam incidendū, quā tacē-
 do, aut loquendo in gratiā, assentandoq; in turpitudinem, honorisq;
 iacturā ac famā, pati amicū, familiārē, ciuē, hospitē, addā et peregrī-
 nū incurrere. Itaq; Terentianū illud dictum, Nihil humani a me alie-
 num puto, nequā uidetur ab hoc ipso quē adumbramus, alienū. Est
 apud Sallustiu cōmonesciēs Iugurtā Micipsa Rex grauissima hac, uel
 paterna potius oratione, Paruum te Iugurta amisso patre, sine spe, sine
 opibus, in meū regnū accepi, existmans non minus me tibi, q̄ liberis,
 si genuissem, ob beneficia carum fore. Neq; ea spes falsum me habuit,
 nā ut alia magna et egregia tua facta omittā, nouimesse rediēs Nu-
 mātia, neq; regnūq; meū gloria honorauisti, tuq; a uirtute nobis Ro-
 manos ex amicis amicissimos fecisti. In Hispania nomē familiæ nostræ
 renouatū est. Postremo (q̄ difficillimū inter mortales ē) gloria inui-
 diā uicisti. Nūc quoniā mihi natura finē uitæ facit, per hāc dexteram,
 per regni fidē moneo, obtestorq; te, ut hos q̄ tibi genere propinqui, bene-
 ficio meo fratres sunt, caros habeas, neu malis alienos adiungere, q̄ san-
 guine coniūctos retinere. Nō exeratus, neq; thesauri præsidia regni sūt,
 uerū amica, quos neq; armis cogere, neq; auro parare queas, officio et fi-
 de parātur. Quis aut amicior q̄ frater fratri? aut quē alienū fidū in-
 uenias, si tuis hostis fueris? Egdē ego uobis regnū irado firmum, si boni
 eritis, sin mali, imbecillū. Nā cōcordia parue res crescūt, discordia ma-
 ximæ dilabūtur. Cæterū te his Iugurta q̄ ætate et sapientia prior es,
 ne aliter qd eueniat, prouidere decet. Nā in oi certamine, q̄ opulētior ē,

etiam si accipit iniuriam, quod plus potest, facere uidetur. Vos autē Ad
herbal & Hiempsal colite et obseruate talem hunc uirū. Imitamini
uirtutem, et enitumini, ne ego meliores liberos sumpsisse uidear, quā
genuisse. Quales igitur admonitiones in eiusmodi rebus ac negotijs
esse debeant, locus hic Sallustij nos docet, Nec minus docet apud Liliū
Scipio in maxime amica & sapienti illa ad Masinissam allocutione,
qua nihil grauius, nihil amittius, ac (si rem ipsam introspicias) nihil
acommodatius, ne uē aliqua in parte dignitati aut suae, aut Masinissae
deesset, post Sophronis & interitum, nunc solatur illum, nūc leuiter
castigat, post etiam aduocata concione Regem appellat, eximijsq; orna-
tum laudibus, aurea corona, aurea patera, sella curuli, scipione ebur-
neo, togā item pictā, palmatāq; tunicā donat, additq; & uerbis hono-
rem. Quamuis autem ut decoro, rei q; praesertim ipsi satisfiat, seu-
rior nonnunquam assumenda uideatur persona. Quid tamen Comē
deceat in commonefaciēdo, Plautus docet, in Philoxeni illius persona,
Eia Lyde, leniter qui seniuunt, sapiunt magis, minus mirandum est,
illic aetas si quid illorum facit, quā si non faciat. feci ego istec itidem
in adolescentia. Igitur quoniam hic ipse uir circa uoluptates uersatur,
ac molestias, quae inter conuersandum usu ueniunt, illud omnino prae-
stabit, hinc molestus ne sit, illinc ut oblectet, probetq; probanda mode-
ste & grauius pro re, ac loco, sitq; in alloquendo gratus atq; pericu-
dus, nō tamen ut aut omnem resugiat molestiae respectum, uereaturq;
ne recte monendo, ac suadendo honesta, parum forte placeat, aut un-
decunq; gratiam, ut inire uelit, assentando impudenter, quā eum se
se geret, utrunq; ut referat tum ad honestatem, tum ad utilitatem, quae
in honestate nō sit uacua. Et q; meretricula seruare audet in re ipudi-
ca, nō seruabit in re maxime honesta, et utili uir q; sibi proposuit; ubiq;
gratus esse, se q; in oī uita, hominumq; consuetudine mediocritatem uel
le sequi, tum in cōmendando, ac loquendo in gratiā, tū in cōtinēdo ab
ijs, quae parū laudanda uideantur, aut in ijs improbandis retinēdo mo-
dum ac mensuram? Nam quanquam eius studium est, ut sit maxime
gratus, atq; etiam utilis, negliget tamen leuiorem interdum offensum-
culam, quae posset ex commonefactione proficisci, dum profit multum.
Satis nunc (inquit apud Plautum) credo soror ornatam te tibi uide-
rier, sed ubi exempla conferentur meretricum aliarum, ibi tibi erit
cordolium, si quam ornatam melius forte aspexeris. Non uerita ē illa
sororem paulisper offendere, dum ei prodesset multum, ad cultum atq;
ornatum, utq; inter alias excelleret, quae pariter quaestum facerent. Nō
minus ipsi & temperantem, & mediocritatis huius studiosum homi-

nem, qui cum sermo aliquis allatus esset, in quo retineri a se modum posse diffideret, sensim e concilio se subtraheret sub aliquam honestam causam. Quoniam autem nullum hic aspernatur genus hominum, quod ita sit a natura, usque institutus, quippe cuius studium sit gratificandi notis, ignotisque, summis atque infimis, meminisse eum oportet, aliam cum ciue, aliam cum hospite, aut peregrino rationem a se sequendam esse, cum amico, quam cum ignoto, cum ignobili, quam cum eo qui sit honesto loco natus, educatusque maxime liberaliter. Qua in re delectum eum adhibebit, ut cuique quantum sat est tribuat, seu in gratiam loquatur ac commendationem, seu dum commonefaciendo profit, in molestam ut incurrat aliquam, quanquam studium eius illud est precipuum, gratiam ut uerbis ineat, offendat uero in conuersando neminem, atque ut in illud maximum omnino studium confert, adiungitque operam, ita ab altero precipue cauebit, quantum tamen honestas simul, utilitasque dictabit. Qua quidem ratione ab utroque et assentatore, et contentioso mutuabitur sibi quantum satis est, atque ut oportet, decet, quaeque parum decuerint, neque honesta erunt, minimeque conduabilia, ea pro loco ac tempore repudiabit. Et res tamen, et locus, ac tempus ipsum, nonnunquam etiam persona illud exigent, ut peregrino, quam cui, plebeio, quam nobili plusculum sit aliquid tribuendum. Cauendum tamen ubique ne dum in gratiam alterius loqui uolumus, alterum in iram, atque odium prouocemus.

Virtutem eam non esse Amicitiam, sed aliam quam-
piam sine nomine.

Virtutem uero hanc non esse Amicitiam, quamuis sit ei non parum similis, illud docet, quod amici officium est in amicum, quodque mutuum inter amicos est amor, mutuum etiam studium, mutua utilitatum collatio, ex petitiisque gratificandi, quodque amicus est alter ego, ut omnes consentiunt. At hic ipse quem suo sine nomine esse dicimus, non mouetur in peregrinum, aduenam, summum, uel infimum ciuem, notum, ignotum uel beneuolentiae atque amoris, mutuique ipsius gratia, sed naturali quadam commotione, quodque ita suapte natura institutus sit, eumque se se ipse assuescendo comparauerit, ut qui gratus esse omnibus uelit, molestus uero nulli, aut impudenter contentiosusque aduersari. quin ut assentari minime uult, recusatque alteratri, ac rixas ferere, sic media inter utrumque officia inter omnes exercere nititur, humanitatis praecipue memor, generisque hominum studiosus, eorumque societatis, et insiti a